

Uvodno slovo

Temat „Socijalizam na klupi“, koji *Historijski zbornik* donosi u ovome broju, potrebno je ukratko predstaviti i pojasniti koja su njegova polazišta. Činim to u ulozi gosta-urednika temata te supokretača Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma (CKPIS) na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Naime, ovdje objavljeni radovi proizašli su iz međunarodnoga znanstvenog skupa „Socijalizam na klupi. Kulturološke i povijesne interpretacije jugoslavenskoga i postjugoslavenskih društava“, koji je održan na pulskom sveučilištu od 5. do 7. prosinca 2013., kao jedan od najznačajnijih dosadašnjih poduhvata u organizaciji CKPIS-a. U to je vrijeme inicijativa za osnivanjem Centra bila stara oko dvije godine, a ta nova sastavnica Sveučilišta Jurja Dobrile djelovala je nepunih godinu i pol. Od pokretanja postupka osnivanja do održavanja skupa u potpunosti je osmišljeno znanstveno i javno djelovanje CKPIS-a, u čemu sam surađivao sa suosnivačima Ladom Duraković, Borisom Koromanom i Andreom Matoševićem, potom i s volonterima i pripravnicima Anitom Buhin i Igorom Stanićem. Svi zajedno činili smo Organizacijski odbor znanstvenoga skupa na kojem je nastupilo gotovo devedeset sudionika – među kojima je polovica stigla izvan Hrvatske – spremnih za raspravu o raznim aspektima povijesti socijalističke Jugoslavije.

Temat u ovome časopisu četvrto je mjesto na kojem se mogu čitati radovi proizašli iz izlaganja na skupu. Još u prosincu 2013. predstavljen je zbornik *Socijalizam na klupi. Jugoslavensko društvo očima nove postjugoslavenske humanistike*, čiji su koncepcija i naslov osmišljeni u CKPIS-u te potom ostvareni pod uredništvom Lade Duraković i Andree Matoševića. Godinu nakon skupa objavljeni su tematski blok u časopisu *Narodna umjetnost*, tematski broj *Časopisa za suvremenu povijest* i ovaj temat u *Historijskome zborniku*, koji donosi pet radova. Stipan Trogrlić obradio je odnos Katoličke crkve i nove vlasti u Istri neposredno nakon Drugoga svjetskog rata. Mateusz Sokulski pisao je o povezanosti vanjske i kulturne politike u jugoslavensko-poljskim odnosima. Dragan Batančev analizirao je cenzuriranje igranoga filma *Kapetan Leši*. O Ivanu Supeku i njegovu mjestu na hrvatskoj ljevici pisala je Ana Rajković. Temat donosi i moj rad koji povezuje televizijsku seriju *Smogovci* i istoimene romane s poviješću svakodnevice i društvenom poviješću kasnoga socijalizma. Radovi su po temama i pristupu različiti,

no po jednog poljskog i srpskog kolegu s troje hrvatskih autora povezuje upravo namjera koju smo u CKPIS-u htjeli postići kada smo prihvatili te i dalje odlučili koristiti sintagmu „Socijalizam na klupi“. Pokušat ću još jednom izraziti argumentaciju otprije dvije godine: socijalističko razdoblje treba postaviti na školsku i studentsku klupu te na radni stol znanstvenika kao predmet vrijedan istraživanja, neovisno o tome hoće li zaključci ponekad ići u mjeru optuženičke klupe u kakvom sudskom procesu ili prema ocjeni da pojedini ideali i dalje vrijede te u današnjem društvu na klupi za rezervne igrače zaslužuju čekati svoju novu priliku. U godinama koje slijede istraživanja će sve češće biti zadatak onih koji su se, kao u slučaju moje generacije, s jugoslavenskim samoupravnim socijalizmom stigli susresti samo preko svojih školskih klupa u osamdesetim godinama. U zanimljivom smo i za dijalog vrlo poticajnom vremenu kada s nama rade i stariji povjesničari, kod kojih se osobna iskustva uvelike isprepliću s predmetom istraživanja, a doktorima znanosti postaju i oni koji u socijalizmu nisu stigli niti do školskih klupa.

Historijski zbornik ovim tematom zaokružuje CKPIS-ov prvi međunarodni znanstveni skup. U ime autora i kolega iz Centra zahvaljujem glavnome uredniku Damiru Agičiću na prilici za suradnju i ukazanom povjerenju. Dobra je ovo prigoda i za najavu drugoga skupa „Socijalizam na klupi“, koji će se pod naslovom „Socijalizam: izgradnja i razgradnja“ održati početkom listopada 2015. te svojom temom obilježiti okrugle obljetnice koje povijest Hrvatske i Jugoslavije vezuju uz sve započeto 1945. i oblikovano u ključnim godinama ranoga socijalizma te dovršeno oko 1990., bilo u kasnom socijalizmu ili tijekom tranzicije koja je uslijedila.

Igor Duda
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli